

С.М. Ягодзінський, канд. філос. наук, доцент
(Національний авіаційний університет, м. Київ)

МІФО-ЕПІЧНА КОНОТАЦІЯ КЛАСИКИ ТА ПОСТКЛАСИКИ ЯК СПОСІБ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ДУХОВНОСТІ

Чи має українська філософська думка власну особливість, самобутні риси, які б не лише вбирали національні пріоритети, традиції, ментальність, звичаї, а й репрезентували її як рівноправного учасника світового філософського дискурсу? Відповідь на це питання здавна турбує вітчизняних інтелектуалів, адже мати оригінальний стиль філософування означає претендувати на своєрідний статус у полі культури. І важливий навіть не стиль (як то французький, німецький, англійський тощо), а метод розв'язання світоглядних і соціокультурних проблем. Саме методологічна інновація в філософії перетворює філософську думку того чи іншого народу, нації, країни на філософію епохи. У таких спосіб творчість Ф. Бекона, Р. Декарта, І. Канта, Ф. Ніцше, К. Маркса, Ж.-П. Сартра лягла в скарбницю світової філософії, подолавши національні, релігійні, геополітичні кордони.

Незалежність української філософії до цього часу залишається дискусійною. Адже, тривалий період історії наш народ не потребував філософського знанням у чистому вигляді, обмежуючись його прикладним застосуванням. Від «Слова про закон і благодать» до розробки національної доктрини в українській культурі не з'являлося філософських систем, які можна було б розглядати як класичні. До деякої міри причиною цього був складний історичний поступ нашої країни та тривала боротьба за

державність. З іншого боку, не можна відкидати й особливості ментальної культури українського народу зокрема, та слов'янського етносу загалом.

Попри це творчий доробок українських мислителів неодноразово зіставлявся з філософськими досягненнями Сократа, Св. Августина, І. Канта, Г. Гегеля, а результати в галузі гносеології, логіки, філософії науки, аксіології з ХХ ст. стали предметом особливого інтересу європейських аналітиків, соціологів і політологів. З одного боку це пояснюється зміною статусу філософії, яка з кінця ХІХ ст. постала не як сукупність, набір систем, поглядів, ідей, що відображали той чи інший рівень розвитку суспільства, а як цілеспрямований, синкретичний елемент культури, що розвивається і функціонує за власними закономірностями.

Цілком очевидно, що в цьому випадку філософія не лише відповідає за аналіз минулого та схоплення його в думці (згадаємо Г. Гегеля), а поєднує епохи невидимою червоною ниткою, якою просякнуті і мораль, і мистецтво, і наука, і культура загалом. Такий підхід змусив репрезентувати філософію як рівноправну учасницю діалогу про майбутнє людства, а, відтак, філософські надбання різних народів піддати переосмисленню з метою інтеграції їх методів, проблематики і висновків.

Виявилося, що українська філософська думка протягом століть розробила доволі незвичну методологію осмислення світоглядних проблем. Остання, на наш погляд, зводиться до таких аспектів: 1) органічне поєднання міфологічного, релігійного і раціонального; 2) звернення до історичного й епічного як до рівноправних «свідчень» минулого та інтенцій майбутнього; 3) особлива форма репрезентації духовності – конотаційна.

Аналіз філософських пошуків відомих українських мислителів ХІХ ст., зокрема І. Франка, Л. Українки, М. Драгоманова, Т. Шевченка, під кутом зору названих особливостей дає право виділити українську філософію з-поміж інших філософських систем як таку, що виробила нетривіальний спосіб постановки й осмислення філософських питань, а також засоби формулювання філософських узагальнень.